

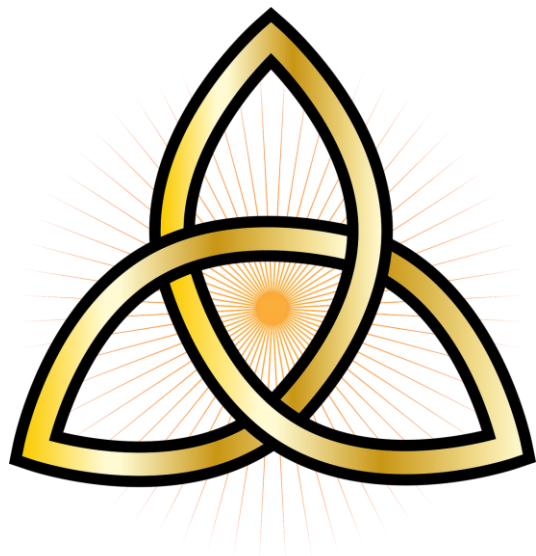
Oude Kerk, 26 mei 2024

Trinitatis

ds. Johan Meijer

gelezen: Exodus 3: 1-6 en Johannes 3: 1-16

titel: in wind en vuur

Overdenking

Gemeente van God Drievuldig, lieve mensen van God,

I

'De lente is gekomen, de zomer is nabij. Het groen zit aan de bomen, het is de maand van mei'. Met deze regels begint de dichter Willem Barnard een lied voor de zondag tussen Hemelvaart en Pinksteren, ook wel de Wezenzondag genoemd. Hij maakte zijn tekst op een oud lentelied: 'De winter is vergangen, ik zie des meien schijn'. In Barnards lied staat: 'De geest, dat is de adem die God aan Adam geeft en: in al wat wijs en waar is leidt ons de geest van God'. Een prachtige avond over Barnardliederen in de Stiftskerk in Weerselo gaf ons allerlei liederen van de meesterdichter te zingen die horen bij deze tijd van Hemelvaart, Wezenzondag, Pinksteren en Zondag van Drieëenheid, Trinitatis, dat is vandaag. In veel liederen van Willem is de Geest Adem, is de Geest Wind.

II

Ik ben bij een geweldige uitvoering van de Vier jaargetijden van Antonio Vivaldi en daarin valt mij op dat de wind een belangrijke grote rol speelt. 'De lente is gekomen', zo begint het gedeelte van de Lente, precies zoals Barnards lied. En in dat gedeelte over de lente: 'vermengd met een zacht aaiend briesje, kondigen donderstormen de lente aan'. En in de zomer: 'een zachte bries beroert de lucht, plotseling steekt de noordenwind op'. Herfst: 'de kalmerende koele bries geeft plezier. Maar in de winter: 'striemende vlagen van de verschrikkelijke wind' en: 'plotseling steken de Sirocco, de Borea en alle andere winden op.' Wind in alle jaargetijden, een opvallende verbinding tussen de vier jaargetijden.

III

Wind die waait waarheen hij wil, we hoorden het in het verhaal uit Johannes 3, dat bijzondere verhaal over een nachtelijk gesprek van Jezus met Nicodemus. Over de weersomstandigheden tijdens dat gesprek weten wij niets, maar mij zou het niets verbazen dat het waaide tijdens dat gesprek. Het kan zijn een zachte bries, zoals Elia de Aanwezigheid ervoer van de Eeuwige. Het kan natuurlijk ook zijn dat er een wat stevige wind woei, die nacht dat zij spraken. Wie weet stormde het. Johannes vertelt de weeromstandigheid niet, maar wel dat het nacht is. Het nachtelijk uur lijkt een veilig uur voor een ongezien gesprek, want Farizeeër Nicodemus moet maar niet in het openbaar gezien worden met Jezus, dat is veel te riskant. Jezus heeft net ervoor in het Johannesevangelie een stormende woedeuitbarsting gehad op het heilige tempelplein, toen hij tekeer ging tegen handelaren die van het huis van zijn Vader een markthal hadden gemaakt. Bovendien had hij scherp geantwoord op de vraag of hij dit wel had mogen doen, met welk recht hij dit had gedaan. Hij had het over de tempel die zou worden ontbonden en in drie dagen weer opgebouwd zou worden. Zij dachten letterlijk dé tempel, maar hij bedoelde in beeldspraak zijn lichaam dat zou sterven en op de derde dag zou opstaan. Maar ze begrepen hem niet en hij werd een verdachte en een gehate. Dus daarmee gezien worden, zeker als je een vooraanstaand Schriftgeleerde bent, dat is niet zo'n fris idee. Vandaar de nacht, een ongezien gesprek. Maar in Nicodemus was iets gegroeid van ontvankelijkheid voor wat Jezus bedoelde met zijn daden en zijn woorden. Nicodemus was er benieuwd naar, stond er voor open.

IV

In de nacht, dat betekent meer. Evangelisten nemen een diepere betekenis mee als zij aan het verhalen zijn. De nacht, dat is de tijd van duisternis, het licht is uit. Het is de symbolische tijd van de dood en voor sommigen de werkelijkheid van de nachtmerries, het wakker liggen, de zorgen hand over hand. En in dat nacht'lijk duister is dat gesprek dat het daglicht dus eigenlijk niet verdragen kon. Maar dat Licht geboren liet worden als was het een Scheppingsdag. Een ingewikkeld gesprek over wedergeboorte, die in letterlijke zin niet kan, zegt Nicodemus. Maar die in de Geest wel kan, zegt Jezus. En dan gebruikt Jezus dat beeld van de wind, die waait waarheen hij wil. Je hoort zijn geluid, maar je weet niet vanwaar hij komt en waarheen hij gaat. Mij zou het niets verbazen dat het waaide toen Jezus dit zei. Want als Jezus in beelden spreekt, heel eenvoudige beelden, dan zijn die eenvoudige beelden voor handen. Ze hebben vast een zaaier zien zaaien toen Jezus de gelijkenis over de zaaier vertelde. Ze hebben vast een schaapskudde met herder gezien toen Jezus zei: Ik ben de Goede Herder. Ze hebben het vast horen waaien, toen Jezus het over de wind had.

V

Maar ook dan: bij Jezus en bij een evangelist komt zo'n beeld niet uit de lucht vallen. Het heeft een diepere betekenis. Dat beeld van de wind die waait waarheen Hij wil, heeft een diepere betekenis, een diep Bijbelse betekenis. Johannes begint zijn evangelie over Licht in de duisternis en verwijst zonder enige twijfel naar het begin van het Scheppingsverhaal. Hij zoekt aansluiting bij de traditie van de Schrift van Israël. Ook nu. Want wind is niet zomaar een beeld. Met wind begint het. De geest van God was over de wateren. Pieter Oussoren vertaalt in zijn Naardense Bijbel: maar adem van God reeds wervelend over het aanschijn van het water. De Geest als adem, als wind, als wervelende wind. Als, zoals een ander het

vertaalt: een Godsgrote wind. Ruach Adonai. Met het beeld van Adem, wind, werveling begint het. Sterker nog: het is er voor het begin.

V

En dan krijg je de tegenstelling beter in beeld. De mens denkt statisch, in stenen en gebouwen, in lichaam en in vlees. De mens denkt klein en bekrompen. Maar God denkt in Geest, in ruimte, groot en wijds. De mens denkt materieel vaak, God denkt spiritueel, in de geest. De mens denkt in geordende kleuren in vakjes en met grenzen er om heen, liefst zo dicht mogelijk en wie binnen die grens mag zijn hoort bij je eigen stam, je eigen kleur en anderen houdt je liefst er buiten, weer je of stuur je terug. Menselijk denken is vaak ook onmenselijk denken. God denkt in de veelkleurigheid van de regenboog, een veelkleurige inclusieve gemeenschap van al zijn kinderen, al zijn schepselen. Nicodemus denkt: opnieuw geboren kan niet met een volwassen lichaam. Jezus zegt: wedergeboren worden kan wel met de oorspronkelijkheid van een kind, met de sprankelende Geest van vernieuwing.

VI

Vernieuwing is ook wat Mozes meemaakte. Willem Barnards verzamelde werk, vorig jaar uitgekomen heet niet voor niets In wind en vuur. Pinksteren heeft het niet voor niets over wind én vuur, dat element dat ook alles met lucht te maken heeft, met zuurstof en met zich met de wind verspreiden. Wind en vuur, beelden van de Heilige Geest, gegrond in de Adem van het begin en in dat meest wonderlijke verhaal over de bekendmaking van Gods meest heilige Naam: IK BEN. Mozes is herder geworden over het wolvee van Jetro, zijn schoonvader, priester van Midjan. Hij drijft het wolvee tot achter de woestijn en komt aan bij de berg van God, op Horeb aan. Dan laat zich aan hem zien de engel van de ENE in een vuurvlam uit het midden van de Sinaïdoorn, hij ziet het aan, ziedaar, de Sinaïdoorn gloeit in het vuur, maar de Sinaïdoorn wordt niet verteerd. Meesterlijk hoe hier de namen van de Godsbergen Horeb en Sinaï samenkomen, in dit verhaal van een en al Godsopenbaring. Heel gesprek daarna: hoe kan dit, wat is dit? Wie ben ik? Hoe ik heet? Omdat ik met jou zal zijn, zo heet ik. Omdat ik heet: IK BEN DIE IK BEN. Houd deze Naam heilig en neem deze Naam voor altijd met je mee. Ik zal er zijn, zoals ik er ben!

VI

Uit welke richting waait de wind van Jezus? Uit welke windrichting komt de storm van zijn woede over onrecht? Uit de windrichting van God, wervelend over het aanschijn van het water. Levenwekkend in het gezicht van de dood en de chaos.

Uit welke windrichting komt het diepe vertrouwen dat je er nooit alleen voorstaat? Uit de windrichting van God, uit zijn vuur dat zegt: IK ZAL ER ZIJN voor jou. Hartversterkend voor wie de weg kwijt is en zoekt naar houvast.

Lichtbrengend in de nacht. Doorbrekend in de duisternis. Een rijke zegen die Gij uitstort keer op keer. Dat die zegen ook mij mee mag voeren op de wind van verandering, de Geestesstroom van het Eeuwigheidsleven. En dat we dat mogen vieren, beleven in deze tijd van het liturgisch jaar van Hemelvaart, Pinksteren en Trinitatis. In deze tijd van het natuurlijk jaar, het is de maand van mei.

Amen